

Cenaclul dramaturgilor

(3)

31 martie 1980

Cea de a treia ședință a Cenaclului dramaturgilor, a fost cel puțin la fel de interesantă ca precedentele. Alături de alți cunoscuți scriitori, a participat și tovarășul George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor.

Piesa în trei acte Misterul Agamemnon a fost citită nu de actori, ci de autor, Iosif Naghiu. Discuțiile asupra textului au fost conduse de Radu Popescu, președintele Cenaclului, după „obiceiul” pe care criticul deja l-a încetățenit, al dezbaterilor cu replici prompte și nu al solemnității reci. Iată filmul (rezumat) al intervențiilor :

PAUL TUTUNGIU : „Naghiu este un dramaturg important al generației sale și personal îi port multă prietenie. Așteptam, și mai aștept încă, textul care să-l definească cuprinzător. Nu cred că **Misterul Agamemnon** este acel text. Sint, în această piesă foarte lungă, modalități de expresie dramaturgică parcă decupate intenționat din Thornton Wilder și J. B. Priestley : or, anularea granițelor timpului și spațiului (modalitate care definea, între cele două războaie mondiale, un anumit teatru de avangardă) nu mai constituie de mult și pentru nimeni un procedeu modern. Deci Naghiu nu vine cu ceva nou în materie de construcție a unui op teatral. Multe din glumele presărate nu au spirit. Episodul cu farfuriile goale, de asemenea, nu este al lui Naghiu”.

IOSIF NAGHIU : „Dar al cui ?”

PAUL TUTUNGIU : „Al lui Elio Vittorini. Citește **Acești sărmani elefanți**. Sau du-te la Reșița, unde un tânăr regizor a dramatizat și pus în scenă acest roman. Oricum, **Misterul Agamemnon** mi se pare mai mult un eseu. Replicile așa-zise cu bătaie la realitatea imediată nu sint bine asimilate în textura piesei. Dacă ar fi fost însoțit de muzică, aș fi văzut în acest text o anume tentativă actuală de vodevil. Nu cred că dacă sint în cenaclul nostru, acum, zece regizori, mai mult de doi dintre ei se vor încumeta să ducă tratativele unei înscenări. Remarc arta în sine a unor replici din textul lui Naghiu”.

GHEORGHE DUMBRĂVEANU : „O piesă foarte consistentă, de foarte bună calitate... Undeva Naghiu este influențat de o filozofie existențialistă. M-a emoționat din punct de vedere literar-dramatic”.

PAUL CORNEL CHITIC : „Stimate al meu coleg : din mai multe puncte de vedere, sint foarte nedumerit. Nu cunosc miza textului. Sint în acest text trei grile,

trei distanțări... Ce anume te-a determinat să te ascunzi după cele trei grile, ce anume te-a îndepărtat în spatele lor, ce-ai vrut să comunici? Pentru că, în numele a ce și al cui vorbești? Textul umezităte a trenat foarte tare, multe glume sînt răsuflete. Ai renunțat la umorul adevărat și profund, care îți este de fapt propriu“.

TRAIAN ȘELMARU : „Iosif Naghiu ne-a dat un adevărat spectacol și nu numai o simplă lectură. Textul este de cea mai bună calitate. Mă deosebesc de cei care cred că piesa nu este teatrală. Piesa este foarte spectacular construită, nu în detrimentul valorii ei literare. Există aici un anumit spirit pamfletar. Actorii o vor juca, desigur, cu plăcere. Am avut o mare bucurie venind la acest spectacol-lectură“.

TRAIAN MUNTEANU : „Ceea ce ne propune autorul nu este o nouitate în sine. Însă mă întreb : noi doar demitizăm, nu propunem și mituri noi? Textul mi-a plăcut în general. Deși actul doi e foarte lung, te alungă, finalul, ultimul act, m-au atras“.

LIA CRIȘAN : „Piesa se înscrie în categoria celor care trebuie citite cu propriii ochi, pentru că tinde spre eseu“.

CONSTANTIN RADU-MARIA : „Am fost derutat, după ce am ascultat piesa. Am meditat asupra personajelor care vin direct din mit. De ce a plecat Agamemnon de la Troia?“

O VOCE DIN SALĂ : „Pentru că s-a terminat războiul“.

CONSTANTIN RADU-MARIA : „Pentru că nu era un erou. Soarta lui este neeroică. El moare acasă. Agamemnon a pătruns într-o lume derizorie prin repetabilitatea de tip teatral a unei acțiuni tragice, derizoriu de care el însuși se contamineză. E lumea lipsită de valori a Clitemnestrei, ce se degradează prin spectacol. Autorul a vrut și a reușit să scoată farsă din tragedie. Și piesa lui este o farsă tragică. Piesa ar trebui scurtată la jumătate. Ideea a fost mai greu de reținut, așa cum a fost piesa scrisă, așa cum a fost citită. Poate dintr-un soi de timiditate, onestitate, părțile mai frumoase ale textului, Naghiu nu le-a accentuat“.

EUGEN ȘERBĂNESCU : „Sînt, în piesă, două cuvinte care încep cu litera A. Armata și Arta. Între aceste două cuvintele trebuie să căutăm și să înțelegem cheia piesei“.

PAUL ANGHIEL : „Piesa mi-a dat unele satisfacții, chiar vii și unele mari insatisfacții și nedumeriri. Nedumeririle și insatisfacția mea țin de structura acestui text, de aporiile pe care le propune piesa. Situația existențială a eroului mitic Agamemnon nu admite parodia; vodevilul, da. Dificultatea provine și din

faptul că povestea este foarte stufoasă. Redus la elementar, subiectul, înfățișat schematic, ar fi acela al unui om care își încurcă posteritatea. Ar fi trebuit să aflăm că cei care poartă mitul mai departe poartă un mit fals. Rămîn multe nedumeriri și il rog pe Naghiu să încerce să ni le spulbere“.

ȘTEFAN DIMITRIU :

„Despre-Agamemnon, meșter în războaie, Nu știm dac-a murit în pat sau baie. Dar Egist are astăzi alibiū :

Căci sigur e că l-a ucis... Naghiu“.

I. D. ȘERBAN : „Piesa lui Naghiu este un joc intelectual-dramatic de cea mai bună calitate. S-a emis ideea că nu este scenică. Nu cred. De multe ori, piese de foarte bună calitate sînt ocolite de teatre sub motivul că nu sînt scenice“.

FLORIN TORNEA : „Există într-o piesă a lui Naghiu, aflată permanent pe scenă, în fața acțiunii care se desfășoară, un cufăr, despre care nu am aflat nici pînă azi, ce caută acolo. Nu cumva era acest cufăr **Misterul Agamemnon**? Păreră mea este că ne aflăm acum în fața unui elogiu adus de Naghiu teatrului. Naghiu nu demitizează. Agamemnon vine acasă după ce mitul lui a pătruns în teatru. Adevărul teatrului îl copleşte pînă la urmă și-l determină să se convertească la adevărul imediat. Îi string mîna lui Naghiu din două motive: 1) literatura lui este de înaltă clasă; 2) în aceste momente, cînd se cultivă mai puțin literatura în teatru, Naghiu ne dă și literatură și teatru.“

RADU F. ALEXANDRU : „Cea de a treia ședință a **Cenaclului dramaturgilor** îmi reconfirmă un sentiment: lipsa unor criterii, a unor norme unice în judecarea unor piese. Piesa lui Naghiu mi se pare foarte interesantă. Mitul se consumă pe scenă. Piesa se consumă în culise. În paranteză, îmi permit să cred că tragicul presupune o relație, iar relația presupune un accent. În legătură cu întrebarea lui Chitic: Agamemnon, evident, nu este Agamemnon, el este «firul de praf» din toate timpurile. Evident, **Misterul Agamemnon** este o piesă existențialistă, tulburătoare. Ea aduce și grandoearea și banalitatea și chiar vulgaritatea. Repet: piesa se consumă în spatele mitului“.

DOREL DORIAN : „Agamemnon se întoarce după consumarea legendei sale, într-un alt timp istoric. Adevărul istoric este forțat să intre în adevărul legendei. Ideea piesei este clară. De scris, Naghiu știe să scrie. Dar cui se adresează piesa? La un spectacol cu acest text trebuie să vii pregătit, cu mitul elin (al eroilor din Micene) bine lecturat, inclusiv teatrul marilor dramaturgi ai antichității. Sigur că ideea lui Florin Tornea este foarte frumoasă. Oricum, Naghiu ne propune un joc care merită să fie urmărit“.

DORU MOTOC : „Aș fi foarte fericit dacă stimații colegi ar încerca să discute piesa citită și nu să-i impună acestui text idei dramaturgice mai mult sau mai puțin interesante. Dacă ar fi să ne raportăm la modalitatea de construcție, piesa lui Naghiu ar putea fi socotită, în mod fals, ca un text de avangardă. Piesa lui Naghiu este, din acest punct de vedere, chiar cuminte. Ea nu constituie un element de discontinuitate. Lucrarea de față este un poem și totodată un pamflet. Pe de altă parte, am senzația că Naghiu a tras cu tunul după vrăbii. Sigur că se poate scrie și teatru de replică. Chiar plăcut. Dar ajunge oare aceasta pentru un spectacol de teatru ?”

LAURENȚIU ULICI : „Vă mărturisesc că am un moment de stînjeneală în legătură cu folosirea cu prea multă ușurință a unor idei despre mit și demitizare. Eu întreb școlărește : care mit ? S-a spus aici : adevăr istoric. Eu întreb : care ? Decorul piesei lui Naghiu este tragedia greacă veche, în care intră un om. El nu este accentul piesei, ci actorul piesei. În această piesă există o tragedie jucată de niște oameni care n-au nici o secundă impresia că trăiesc o tragedie. Unul din sensurile interesante ale piesei ar putea fi condiția teatrului. Toată piesa aceasta este o cădere a tragicului în derizoriu. Tragicul este irepetabil, iar ce fac personajele în text este foarte repetabil.

Un alt registru al textului este tentativa parabolei. O parabolă însă, pentru a rămîne ca atare, trebuie să nu aibă nici un element în plus. Naghiu a fost furat de plăcerea de a spune niste lucruri cotidiene. Textul este scos în felul acesta din parabolă. Mai există un registru în prolog. De la prolog la actul trei, este o prăpastie. Actul trei încearcă prea tirziu o recuperare. Este de fapt o revigorare a tragicului uman prin inventarea inversului său. Textul are lungimi nefirești. Asta nu ne împiedică să remarcăm că Naghiu este un calofil. Tipul lui de construcție dramaturgică nu este de avangardă : e un text Diderot, de la cap la coadă, numai că la Naghiu nu se vede teza. Apropo de umor : pe Naghiu nu-l prind glumele groase. Dacă tonul a fost în seara aceasta mai violent, este pentru că toți am venit aici cu sacul la pomul lăudat”.

IOSIF NAGHIU : „Cred că răspunsul cel mai potrivit, la întrebarea lui Chitic, l-a dat tovarășul Tornea. Citind textul, nu întîmplător l-am imitat pe Caragiu. Faptul că personajul Agamemnon poate fi interpretat în fel și chip nu mi se pare a fi o problemă interesantă”.

Mircea Rareș

Replica serii : „Ce fel de tip este Agamemnon, ce fel de erou al epocii noastre ?”

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

(Continuare din p. 30)

Eleva Corina Șchiopu din Timișoara, răspunzînd apeluului nostru, ne-a trimis un exemplar din almanahul „GONG '80”, care nu se mai găsește la chioșcuri. Îi mulțumim și îi promitem că nu vom uita să-i trimitem Almanahul „GONG '81”, așa cum ne-am angajat. ● Din emoționanta scrisoare a elevei Corina Șchiopu mai aflăm, printre altele, că idolul ei, Dem. Rădulescu, s-a născut (dacă ar fi să ne luăm după „Dicționarul actorilor de film”) la 31 septembrie 1931. Cum luna septembrie are numai 30 de zile, grațioasa noastră corespondentă se întreabă dacă Dem. Rădulescu s-a născut, într-adevăr. Spre deosebire de dumneaei, noi ne întrebăm dacă nu cumva s-a născut de mai mul-

te ori, că prea e prezent în multe locuri deodată. ● Teatrul de păpuși din Oradea prezintă spectacolele Cinci băieți, toți isteți de Emanoil Engel, după Clemens Brentano (secția română) și Dulcea farfurie zburătoare de Gianni Rodari (secția maghiară) ● De la păpușării botoșăneni aflăm că repetă Biroul detectivilor particulari de Ryszard Raduszewski, în regia lui Ion Puiu Stoicescu și scenografia Irinei Borovski. ● FAIMA mulțumește tuturor celor care au răspuns invitației noastre de a formula observații critice și de a face sugestii cu privire la „Almanahul GONG”. Mulțumește în special lui Mihai Petrovici, ale cărui sugestii vor fi luate în seamă. ● Și, fiindcă vent vorba despre al-

manah, așteptăm la redacție fotografiile, cit mai multe fotografii din spectacolele teatrelor de pe cuprinsul țării. Ne sînt foarte necesare pentru ilustrarea almanahului „GONG '81” ● Ștefan Lenkisch și Costel Popovici au scris o piesă pentru marionete și o repetă la Teatrul „Țăndărică”. Piesa se numește Borboacă. ● Actrița Tina Ionescu-Demetrian de la Teatrul Național e prezentă în librării, cu volumul de versuri „Această albă, simplă floare”. ● Debut editorial al dramaturgului Nelu Ionescu. Găsim în librării volumul său „Pledoarii”. ● Ioan Ieremia repetă, la Teatrul Național din Timișoara, piesa Mobilă și durere de Teodor Mazilu. ●

(Continuare la p. 80)